

DE BLAUWNEUS: EEN NIEUWE VISSOORT VOOR LIMBURG

B.H.J. M. Crombaghs, R.P.W.H. Felix, R.E.M.B. Gubbels & F. Willems, p/a Waterstraat 182, 6541 TR Nijmegen

Sinds enkele jaren mag de Nederlandse zoetwatervisfauna zich verheugen in een sterk toegenomen belangstelling van veldbiologen. Dit resulteerde onder meer in het ontstaan van visstudiegroepen. De Vissenwerkgroep Limburg, een studiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap, besteedt met name aandacht aan de verspreiding van de zoetwatervisfauna in beken.

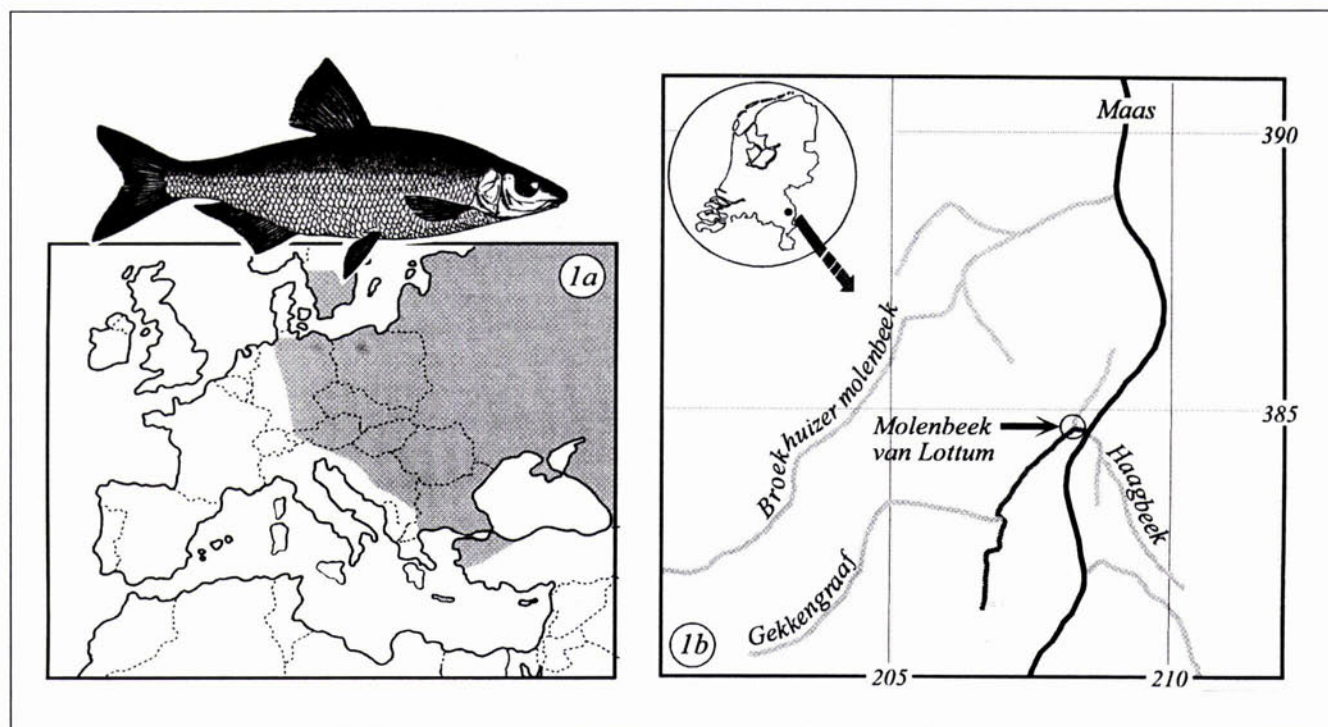
Van 7 tot en met 9 april 1995 vond in het kader van het provinciaal verspreidingsonderzoek een inventarisatie-weekend plaats aan de westzijde van de Maas tussen Blerick en Venray.

De meest opmerkelijke vangst betrof twee exemplaren van de Blauwneus *Vimba vimba* in de Molenbeek van Lottum. Van de soort is slechts één keer een exemplaar in Nederland waargenomen. Voor Limburg is het een nieuwe vissoort.

DE BLAUWNEUS

De Blauwneus is een karperachtige, die zeker in de jonge levensstadia lijkt op Brasem en Kolblei. De soort bereikt een gemiddelde lengte van 20 tot 30 cm. Kenmerkend voor Blauwneuzen is de duidelijk onderstandige bek. In de paaitijd zijn de mannetjes fraai getekend. Het lichaam is dan overwegend zwart met een rode buik. De soort heeft een groot verspreidingsgebied in Oost-Europa (zie figuur 1a). Hier leeft hij vooral in de benedenlopen van rivieren, maar ook in meren en bekkens en tot ver in (het zoute water van) o.m. de Oostzee en de Kaspische Zee (LELEK, 1987).

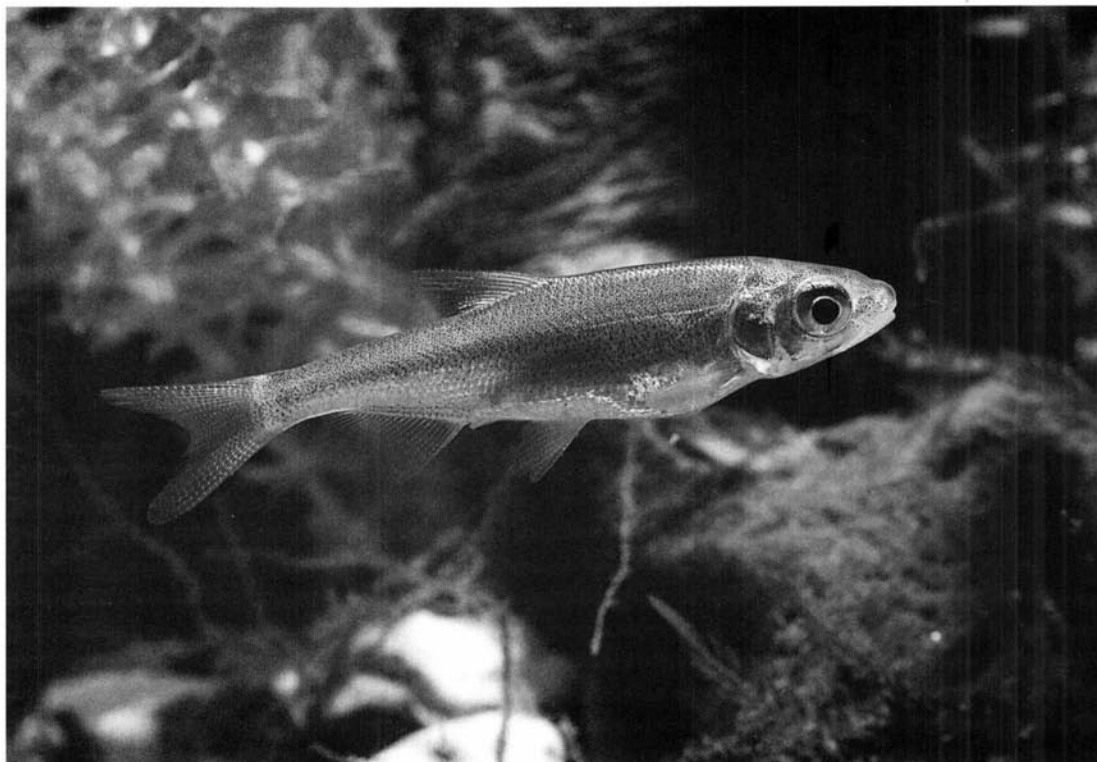
De soort komt ook in de Donau voor. Door het graven van het Rijn-Donau-kanaal is de Blauwneus mogelijk in staat om via de Rijn op

FIGUUR 1a. Het verspreidingsgebied van de Blauwneus (bron: STEINBERG, 1993).

FIGUUR 1b. Overzichtskaart met aanduiding van de vindplaats van de Blauwneus in Limburg: de Molenbeek van Lottum.

Een van de jonge Blauwneuzen die werden gevangen in de Molenbeek van Lottum. De soort vertoont veel gelijkenis met jonge Brase en Kolblei. Mogelijk komen Blauwneuzen ook al op andere plaatsen in Nederland voor, maar worden zij niet als zodanig herkend.

eigen kracht landen als Duitsland en Nederland te koloniseren. Rond 1983 werd de soort bovendien geïntroduceerd in de Rijn en de Moezel (LELEK, 1987).

Van de Blauwneus is, voor zover bekend, slechts éénmaal een driejarig exemplaar in Nederland waargenomen in een zandgat aan de Nederrijn (CAZEMIER & HEESSEN, 1989). Mogelijk is dat exemplaar afkomstig van de uitzetting in de Rijn.

Opmerkelijk bij de vissen uit de Molenbeek van Lottum is de leeftijdsklasse waartoe de dieren behoren, jonge I⁺-vis, met een lengte van 5 tot 6 cm, geboren in 1994. De determinatie werd bevestigd door dr. H. Nijssen van het Zoologisch Museum te Amsterdam.

VINDPLAATS VAN DE BLAUWNEUS

De Blauwneus werd gevangen in de Molenbeek van Lottum (Amersfoortcoördinaten

208.7-384.8). De beek (figuur 1b) mondt direct, zonder barrières, uit in de rivier de Maas.

In de Molenbeek van Lottum was tot voor kort een stuwtje aanwezig, waardoor optrek van vis vanuit de Maas werd bemoeilijkt. Recent is deze barrière verwijderd en kent de beek een meer op behoud van natuurwaarden gericht beheer. Sinds die tijd heeft ze een veel natuurlijker aanzien.

De breedte bedraagt circa 3 meter bij de monding in de Maas, maar neemt daarna snel af tot circa 1 à 2 meter. Zowel de diepte als de bodemsamenstelling zijn sterk wisselend. De diepte varieert van 30 cm tot 100 cm, met plaatselijk diepere stroomkolken tot circa 180 cm diepte. Het bodemsubstraat is afwisselend en varieert (afhankelijk van de stroomsnelheid) van fijn slib tot grofzandig grind. Plaatselijk vindt men er stukken met een goed ontwikkelde oevervegetatie, waarin soorten als Liesgras, Mannagras en Pitrus dominant zijn.

De Blauwneuzen werden in de vegetatie bij

een waterdiepte van circa 60-80 cm gevangen, op geringe afstand (< 100 meter) van de monding van de Maas.

Het lijkt niet waarschijnlijk dat de hier beschreven locatie de enige vindplaats van de Blauwneus in Nederland is. Zeker gezien het feit dat jonge dieren Nederland waarschijnlijk vooral via de Rijn zullen kunnen bereiken. De auteurs zijn in deze ontwikkeling erg geïnteresseerd en stellen het doorgeven van vangsten van de Blauwneus in Nederland zeer op prijs.

LITERATUUR

- CAZEMIER, W.G. & M.J. HEESSEN, 1989. First record of *Vimba vimba* (Linnaeus, 1758) (Pisces, Cyprinidae) in the Netherlands. Bulletin Zoologisch Museum, Universiteit van Amsterdam. Vol. 12, No. 6, 1989.
- LELEK, A., 1987. The Freshwater Fishes of Europe. Vol. 9. Threatened Fishes of Europe. Aula Verlag Wiesbaden.
- STEINBERG, L., 1993. Fische unserer Bäche und Flüsse. Verbreitung, Gefährdung und Schutz in NRW. Ministerium für Umwelt, Raumordnung und Landwirtschaft des Landes Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf.